

Đặt vấn đề về Cuộc khủng hoảng Gỗ trắc Khu vực ASEAN: Lời kêu gọi Hành động Khẩn cấp

Tóm lược cho Cuộc họp lần thứ 11 của Nhóm Chuyên gia ASEAN về Công ước CITES (CITES AEG), ngày 5-8 Tháng Năm, 2015, tại Brunei

Cơ quan Điều tra Môi trường (EIA)¹

Cuộc Khủng hoảng Gỗ trắc Khu vực

Việc khai thác và kinh doanh gỗ trắc trái phép, để cung cấp cho thị trường đồ nội thất Hồng mộc đang bùng nổ ở châu Á, đang thúc đẩy một làn sóng tội ác tàn bạo dọc khắp vùng Mê Kông.

Hơn một trăm năm mươi cán bộ kiểm lâm rừng, cảnh sát, bộ đội và lâm tặc, đã bị giết chết trong các cuộc hoạt động thực thi bảo vệ gỗ trắc trong những năm gần đây.² Với nhiều khu vực rừng trải dài biên giới quốc gia, sự bạo lực gắn liền với ngành kinh doanh này đã và đang đe dọa sự ổn định trong khu vực.³

Ba nhóm cây thương mại chính – Trắc/Cầm lai nam *Dalbergia cochinchinensis*, Giáng hương quả lớn *Pterocarpus macrocarpus/pedatus*, và Cầm lai bà rịa *Dalbergia oliveri/bariensis* – đang chịu nguy cơ sắp tuyệt chủng hàng loạt.

Lâm tặc đã rà soát khắp các khu rừng sản xuất cũng như khu vực bảo tồn; ngay cả những khu Di Sản Thế Giới trong vùng cũng đang có nguy cơ bị loại khỏi danh sách do việc buôn bán gỗ trắc trái phép⁴, gây suy yếu nguyên tắc pháp luật và đe dọa doanh thu du lịch trong vùng.

Việc buôn bán đầy tiêu cực này ngày càng là một vết nhơ bê bối cho danh tiếng của ngành kinh doanh gỗ và quản trị rừng khắp khu vực Mê Kông, và tại Trung Quốc.⁵

Hành động Khẩn cấp Cần được Thực hiện bởi các Bên CITES AEG:

- Thay đổi chú giải 5 của mục liệt kê loài *Dalbergia cochinchinensis* trong Phụ lục II Công ước, thành chú giải 4;
- Liệt kê loài *Pterocarpus macrocarpus/pedatus*, và *Dalbergia oliveri/bariensis* vào Phụ lục II của Công ước, cũng kèm với chú giải 4.

Hai việc trên có thể được triển khai qua các đề xuất chính thức trước Cuộc họp lần thứ 22 của Ủy ban Cây trồng (Ngày 19-23 tháng 10, 2015), để được thông qua tại Hội nghị lần thứ 17 của Các Bên Công ước CITES vào ngày 17 tháng 9 2016.

Chạm trở đồ nội thất từ gỗ trắc, Trung Quốc © EIA

Trắc/cắm lai nam

Mức độ nghiêm trọng của những vấn đề xung quanh Cắm lai nam (*Dalbergia cochinchinensis*) đã dẫn các nhà lãnh đạo khu vực đến việc phải bảo vệ những loài nằm trong Phụ lục II của Công ước CITES vào tháng ba 2013, sau lời đề xuất từ Thái Lan và Việt Nam.⁶

Nhưng giao dịch buôn bán loài *D. cochinchinensis* trái phép vẫn tiếp diễn, một phần vì **Chú giải 5 trong danh sách liệt kê chỉ giới hạn quản lý đối với gỗ tròn, gỗ xẻ và gỗ dán.**

Một ngành kinh doanh đồ nội thất và phụ kiện đang phát triển vốn không được kiểm soát bởi Công ước khiến gỗ trắc Cắm lai nam, cả hợp pháp lẫn phi pháp, được tuồn vào thị trường trong khu vực mà không trở ngại gì.⁷ Với việc rễ cây Cắm lai nam cũng bị thu hoạch bất hợp pháp để xuất khẩu, các cán bộ biên giới gặp khó khăn trong việc đưa chú giải 5 vào áp dụng.⁸

Sửa đổi chú giải 5 thành chú giải 4 sẽ đóng lại khe hở pháp luật này và đảm bảo mọi hoạt động buôn bán loài *Dalbergia cochinchinensis* theo Công ước CITES được quản lý, cung cấp cho các nước thành viên những công cụ để thực thi và giám sát tốt hơn, giúp cho việc hướng dẫn và quản trị bất kỳ việc kinh doanh nào trong tương lai.⁹

Các Loài Thay thế

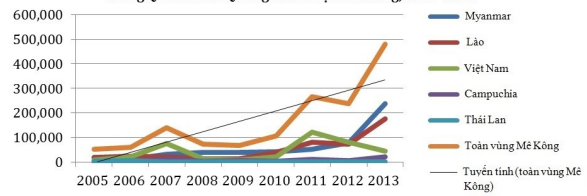
Khi loài Cắm lai nam đã trở nên gần như cạn kiệt trong tự nhiên và một số hoạt động mua bán cũng bị thu hẹp bởi sự quản lý có giới hạn của Công ước CITES, thì những loài thay thế có hình thức tương tự vốn được đánh giá cao trong thị trường nội thất gỗ Hồng mộc giờ đây bị nhắm tới một cách hệ thống và thu hoạch một cách thiếu bền vững.

Điều này đặc biệt đúng đối với loài *Pterocarpus macrocarpus/pedatus* (Giáng hương, hoặc Giáng hương quả lớn), và *Dalbergia oliveri/bariensis* (Cắm, hoặc là Cắm lai bà rịa).

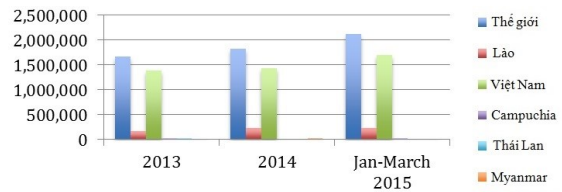
Việc liệt kê các loài trên vào Phụ lục II của Công ước chứng tỏ khả năng thay thế loài Cắm lai nam, nhưng đồng nghĩa những loài này vốn cũng là những loài độc lập đang có nguy cơ tuyệt chủng do buôn bán trái phép và thiếu bền vững.

Việc buôn bán các loài trên tạo điều kiện cho việc kinh doanh Cắm lai nam trái phép bằng cách khai trịch tên loài, gây nên những khó khăn trong việc xác minh danh

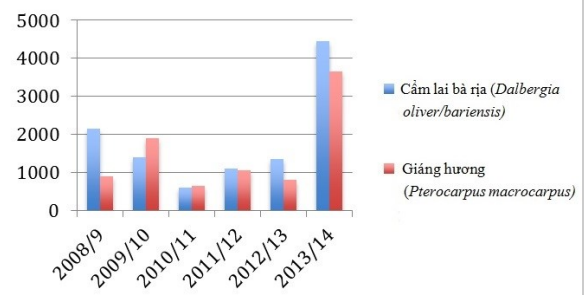
Hình 1. Sản lượng nhập khẩu (m³) đối với gỗ tròn trắc/ Hồng mộc Trung Quốc từ các Quốc gia Khu vực Mê Kông, 2005-2013

Hình 2. Giá trị sản lượng nhập khẩu đồ nội thất bằng gỗ trắc và giá trị hàng của Trung Quốc (Mã HS 94035010 & 94036010) từ Mê Kông, 2013 đến tháng 3, 2015 (USD)

Hình 3. Số lượng Giáng hương và Cắm lai Bà Rịa bất hợp pháp bị tịch thu tại Myanmar, 2008-2014 (tấn)

tính, vốn làm suy yếu công tác trình thực thi hải quan khu vực và thuế.

Sản lượng nhập khẩu gỗ tròn, gỗ xẻ và gỗ dán Hồng mộc tại Trung Quốc tiếp tục bùng nổ (hình 1 và hình 2), với Giáng hương và Cắm lai bà rịa chiếm phần lớn các giao dịch mua bán hiện nay.¹⁰

Nguồn cây gỗ Giáng hương và Cắm lai Bà Rịa còn lại tại Myanmar đặc biệt đáng đề lo ngại (hình 3), tuy nhiên những loài này hiện cũng đã đang bị nhắm tới tại Thái Lan, Lào và Cam-pu-chia.

Kêu gọi Toàn vùng cùng Phối hợp Hành động

Những vấn đề trên đã được ghi nhận tại buổi Đối Thoại Khu Vực cấp cao về Cẩm lai nam, triệu tập bởi Thái Lan tại Bangkok vào tháng 12 năm 2014, như một phản ứng khẩn đối với cuộc khủng hoảng đang leo thang của gỗ trặc. Buổi Đối Thoại, với sự tham gia của các nước có loài Cẩm lai nam phân bố trong khối ASEAN, và Trung Quốc, kết luận rằng việc phối hợp hành động đồng nhất là cần thiết để ngăn chặn những tác hại nghiêm trọng của ngành thương mại trái phép trên.

Việt Nam đề xuất sẽ thay đổi chú giải 5 cho loài *Dalbergia cochinchinensis*, đồng thời các loài thay thế và có hình thức giống, bao gồm *Pterocarpus macrocarpus/pedatus* và *Dalbergia oliveri/bariensis*, sẽ được liệt vào Phụ lục II của Công ước.¹¹ Thái Lan cũng bày tỏ nguyện vọng muốn đóng lại khe hở pháp luật tạo nên bởi chú giải 5 trong ngành thương mại Cẩm lai nam.

Đánh dấu cột mốc cho sự hợp tác toàn khu vực, các Bên tham gia Đối Thoại, bao gồm Trung Quốc, đồng ý thông qua Kế Hoạch Hành động, đề xuất rằng cả hai vấn đề trên được tiến triển tại Cuộc họp lần thứ 11 của Nhóm Chuyên gia ASEAN (AEG) về Công ước CITES tại Brunei, đề đầu

thời gian cho các đề xuất chính thức đến CoP17 vào năm 2016.¹²

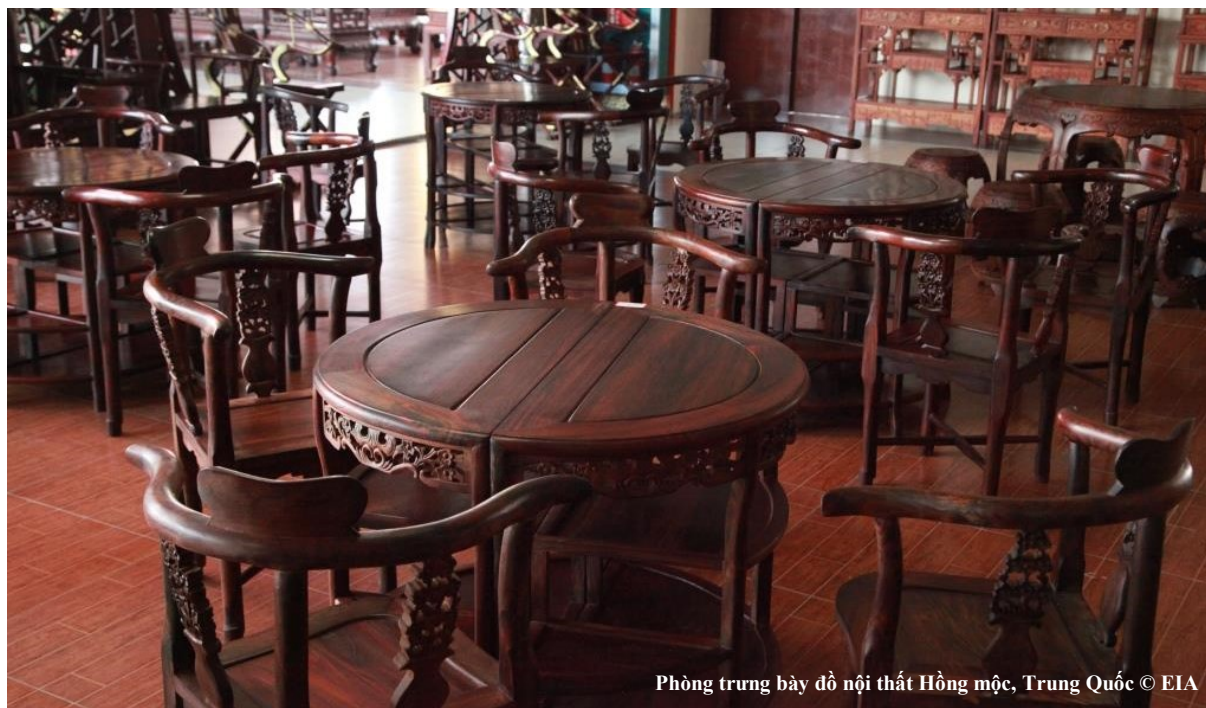
Việc đảm bảo các đề xuất được chia sẻ sớm và nộp trước Cuộc họp lần thứ 22 của Ủy ban Cây trồng Công ước CITES sẽ trở nên quan trọng trong việc đạt được những mục tiêu trên.

Vi thể, các bên tham gia Cuộc họp lần thứ 11 của Nhóm Chuyên gia ASEAN về Công ước CITES (CITES AEG) được khuyến cáo nên thống nhất về việc:

- **Thay đổi chú giải 5 của phần liệt kê loài *Dalbergia cochinchinensis* trong danh sách Phụ lục II thành chú giải 4, thông qua đề xuất chính thức đến Cuộc họp lần thứ 22 của Ủy ban Cây trồng và Hội nghị lần thứ 17 các Bên Công ước CITES;**
- **đề xuất để loài *Pterocarpus macrocarpus/pedatus*, và *Dalbergia oliveri/bariensis* được liệt kê vào Phụ lục II của Công ước, kèm với Chú giải 4, thông qua đề xuất chính thức đến Ủy ban Cây trồng và Hội nghị các Bên tham gia (CoP17).**

Tiến trình Hành động

Ngày 5-8 tháng năm, 2015	Ngày 6 tháng 8 2015	Ngày 7 tháng 9 2015	Ngày 19-23 tháng 10 2015	Ngày 11-15 tháng 1 2016	Tháng 9 (chưa công bố) 2016
CITES AEG	ASOF	AMAF	Họp lần thứ 22 Ủy ban Cây trồng Công ước CITES	Họp lần thứ 66 Ủy ban Thường trực CITES	CITES CoP17

Phòng trưng bày đồ nội thất Hồng mộc, Trung Quốc © EIA

Gỗ tróc tròn chất trong một nhà kho, Đông Hà, Việt Nam © EIA

Danh mục tham khảo

1. Cơ quan Điều tra Môi trường (EIA) là một tổ chức phi chính phủ quốc tế về môi trường, trụ sở tại Vương Quốc Anh. EIA đã thực hiện điều tra về nạn khai thác và kinh doanh gỗ trái phép, và cùng làm việc với các chính phủ quốc tế để thúc đẩy những chính sách cải tiến giải quyết vấn đề trên hơn 15 năm nay
2. Tổng quan việc Kinh doanh Trái phép Cấm lai nam và Các loài Thay thế tại Mê Kông và Trung Quốc, EIA, tháng 6 2014, http://www.forestlegality.org/sites/default/files/EIA_Jago_Rosewood%20Presentation_FLA%20June%202014_Screengrabs.PDF
3. Sự cướp lột tại Myanmar, báo New York Times, 23 tháng 1 2015; Myanmar ngừng bán do ảnh hưởng từ những cuộc đụng độ về khai thác gỗ trái phép, National Geographic, ngày 20 tháng 5 2014; Gỗ quý Nhóm lên Vũ trang, Tham nhũng tại Châu á, The Irrawaddy, ngày 26 tháng 11 2012
4. <http://whc.unesco.org/en/list/590>
5. Ví dụ, vào ngày 27 tháng 1 2015, Phát ngôn viên Bộ Ngoại giao Trung Quốc 2015, Hoa Xuân Oánh, đã buộc phải trả lời các câu hỏi về cuộc khủng hoảng gỗ tróc trong một cuộc Họp Báo Định kỳ http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1231943.shtml
6. CITES CoP16 Prop. 60 <http://www.cites.org/eng/cop/16/prop/E-CoP16-Prop-60.pdf>
7. Trên đường Tuyệt chủng, EIA 2014; Cái giá của sự xa hoa, Global Witness, 2015; Trang thái Hiện tại và Các biện pháp để Chống lại Nạn Khai thác và Kinh doanh Gỗ tróc Bất hợp pháp, Báo cáo Quốc gia cho Thái Lan, tháng 12 2014 (http://www2.dnp.go.th/dnpii/index.php?option=com_flexicontent&view=item&cid=25:preventing-illegal-logging-and-trading-of-rosewood&id=89:rosewood-04&Itemid=251)
8. Quản lý các loại gỗ liệt kê trong Luật pháp Quốc gia và Phụ lục CITES, Báo cáo Quốc gia cho Việt Nam, Đối thoại Khu vực về Gỗ tróc, Bangkok 2, tháng 12, 2014. Tháng 12 2014 (http://www2.dnp.go.th/dnpii/index.php?option=com_flexicontent&view=item&cid=25:preventing-illegal-logging-and-trading-of-rosewood&id=90:rosewood-05&Itemid=251)
9. Trên đường Tuyệt chủng, EIA 2014; Tóm lược cho buổi Đối thoại Khu vực về Cấm lai nam và Nạn Khai thác Trái phép, EIA, tháng 12 2014; Quản lý các loại gỗ liệt kê trong Luật pháp Quốc gia và Phụ lục CITES, Báo cáo Quốc gia cho Việt Nam tháng 12 2014 (http://www2.dnp.go.th/dnpii/index.php?option=com_flexicontent&view=item&cid=25:preventing-illegal-logging-and-trading-of-rosewood&id=90:rosewood-05&Itemid=251)
10. Trên đường Tuyệt chủng, EIA tháng 5 2014; Cuộc khủng hoảng gỗ tróc của Myanmar, EIA, tháng 7 2014; Tóm lược cho buổi Đối thoại Khu vực về Cấm lai nam và Nạn Khai thác Trái phép, EIA, tháng 12 2014
11. Quản lý các loại gỗ liệt kê trong Luật pháp Quốc gia và Phụ lục CITES, Báo cáo Quốc gia cho Việt Nam tháng 12 2014 (http://www2.dnp.go.th/dnpii/index.php?option=com_flexicontent&view=item&cid=25:preventing-illegal-logging-and-trading-of-rosewood&id=90:rosewood-05&Itemid=251)
2. http://www2.dnp.go.th/dnpii/index.php?option=com_flexicontent&view=item&cid=25:preventing-illegal-logging-and-trading-of-rosewood&id=97:rosewood-11&Itemid=251

ENVIRONMENTAL INVESTIGATION AGENCY (EIA)
62/63 Upper Street
London N1 0NY, UK
Tel: +44 (0) 20 7354 7960
email: ukinfo@eia-international.org
www.eia-international.org

EIA US
email: info@eia-global.org
www.eia-global.org

Tháng tư 2015